

Katonáné Szabó Judit

A cecilianizmus Magyarországon a XX. század kezdetén

A huszadik század elejének egyik legfontosabb eseménye az egyházzene szempontjából X. Pius *Inter pastoralis officii sollicitudines* kezdetű motu propriojának megjelenése volt, amelyben a jeles egyházfő

a jó egyházzene követelményeit ma is érvényes, mintaszerű megfogalmazásban fektette le. A motu proprio megírására a pápát az egyházzene több mint fél évszázada tartó válsága ösztönözte. Az Egyház ősi és felbecsülhetetlen értékű zenéje, a gregorián szinte teljesen kiszorult a gyakorlatból; helyette a székesegyházakban és a nagy templomokban a kor divatjának megfelelő stílusú műveket adtak elő, amelyek zenéje az opera és a színház hangulatát idézte, ha nem egyenesen operaáriákra és kuplédallamokra alkalmazták a valóságos szöveget.

Katonáné Szabó Judit okleveles egyházzenesz (Kecskemét). A jelen tanulmány készülő egyházzenei DLA-disszertációjának részlete.

Sajnos sok előkelő város még mindig színházat csap a templomban, s ezt még nagy garral egyházi zeneként kürtölik a lapokban. Előrántanak innen egy czikornyát, onnan egy elkopott áriát s megvan a mise. Ezt előadja ... báróné, azt ... grófné, amazt ... operaházi tag s most tessék imádkozni mellette, offertoriumra megszólal egy fuvola, benedictus helyett egy cellosolo, változatosságképen egy érzelgős kürtös.¹

A kisvárosokban és falvakban is háttérbe szorult a gregorián ének, itt az egyébként csak csendes miséken engedélyezett népének javára. A kor népének-repertoárja igen vegyes képet mutat: a XVI–XVII. századi régi dallamok helyébe sokkal kevésbé értékes, többnyire német gyakorlatból átvett divatos énekek lépnek. A népének magyarosítására való törekvés se hoz jobb eredményt: az új népénekszerzemények a felszínes romantika és a magyarnóta zenei köntösébe öltöztetve bárhová jobban illenek, mint a liturgiába.

A tizenkilencedik század közepén Európában több egyházzenei reformtörekvés jött létre, kettő ezekből —a német és a francia— jelentős, országhatárokat átlépő mozgalommá alakult. A Bambergben Franz Xaver Witt elnökletével 1868-ban megalakult Általános Német Cecília-Egyesület (*Allgemeiner Deutscher Cäcilienverein*) nagy erőfeszítéseket tett a katolikus egyházzene egyháziasságának, liturgiához méltó szellemének visszaállításáért. Vezetői szót emeltek a gregorián ének mellett, annak minél szélesebb körű alkalmazására bízattak, elméleti munkákat írtak helyes értelmezéséről, különösen az egyházi hangnemekről, amelyeket addigra a dúr-moll hangzás teljesen kiszorított a gyakor-

¹ *Katholikus Egyházi Zeneközlöny* III. évf. 11. sz. Budapest 1896. 87.

latból. Eszméiket folyóiratokban és évkönyvekben terjesztették, mint a *Fliegende Blätter für Katholischen Kirchenmusik, Cäcilienkalender és Kirchenmusikalisches Jahrbuch*.

A gregorián ének mellett a reneszánsz vokális polifóniát, különösen Palestrina műveit népszerűsítették, erre a célra indította el Karl Proske *Musica Sacra* című sorozatát, amelynek köteteiben Palestrina és kortársai műveit vehették kézbe a kórusok. Regensburgban, a mozgalom központjában Franz Xaver Haberl 1874-ben egyházzenei iskolát alapított, amely mintát adott a jó egyházzenei képzés megszervezésére.²

A Cecília-mozgalom eszméi Magyarországra is eljutottak. Zsaskovszky Endre egri székesegyházi orgonista a Cecília-egyesület alapító gyűlésén is jelen volt, de levelezésben állt Regensburggal Nitsch József, Glatt Ignác és Kersch Ferenc is. 1871-ben Nitsch József egyházi karnagy, tanítóképző-intézeti tanár életre hívta a szatmári Cecília-egyletet, amely a székesegyházi énekkar kiegészítőjeként működött. Ez azonban támogatás hiányában hamarosan feloszlott. Hasonlóan rövid életű próbálkozás volt az is, amely Meszlényi Gyula megyéspüspök nevéhez fűződött 1889-ben.³ Bogisich Mihály belvárosi káplán, a budai Egyházi Zeneegyesület titkára és lelkes éneklő tagja 1880-ban elnyerte a Haynald bíboros által alapított egyházzenei ösztöndíjat, amelyet arra fordított, hogy meglátogassa a német cecilianizmus fellegvárait. Utazási élményeit *Egyházzenei jegyzeteim* címmel adta ki egy évvel később, ebből megtudjuk, hogy Augsburgban részt vett az egyesület VIII. nagygyűlésén (1880. augusztus 9–11.), meglátogatta Würzburgot, misét hallgatott a kölni, aacheni és mainzi dómban, és a gregorián éneket Darmstadt, Speyer, Heidelberg, Stuttgart és Ulm könyvtáraiban tanulmányozta. Az ő kezdeményezésére alakult meg 1897. szeptember 2-án az *Országos Magyar Cecília Egyesület*, amelynek ő lett az elnöke.⁴

A német Cecília-Egyesület mintájára itthon is gyűléseket, később kongresszusokat szerveztek és kiadványokat szerkesztettek. Az egyesület hivatalos lapjában, a *Katholikus Egyházi Zeneközlönyben* igényes tanulmányok jelentek meg Járosy Dezső, Tornay Ferenc, Meiszner Imre, Kovács Sándor stb. tollából,⁵ emellett külföldi szerzők fontos elméleti munkáit is kiadták magyar nyelven.⁶

A magyar Cecília-Egyesület ugyanazokat az eszméket követte, mint német elődje és példaképe; elsőként a gregorián éneket kívánta visszaállítani az őt megillető helyre.

² Ez az iskola ma is működik.

³ Cecília. *Katholikus Egyház-zenei Szaklap, A Népiskolai Tanügy melléklapja*. I. évf. 12. sz., Eger 1889. 95.

⁴ Az egyesület vezetőségéhez tartozott még két egyházi alelnök: Mayer Károly székesfehérvári kanonok, szeminárium rektor, és Glatt Ignác pápai káplán, székesegyházi karnagy, illetve két világi alelnök: Kersch Ferenc és Lányi Ernő főszékesegyházi karnagyok.

⁵ Tornay Ferenc: *A katolikus egyházi zene és ének Magyarországon*. Budapest 1894. — Kovács Sándor: *Az egyházi zene reformja*. Temesvár 1897.

⁶ Például Peter Wagner: *Einführung in die gregorianischen Melodien*. Freiburg 1895.

*A chorális az az egyedüli zene, mely a pozitív isteni szentesítés bélyegét viseli magán és az által, hogy felséges liturgiánk lényeges alkatrésze, már majd kétezer éven keresztül, mint közvetítő hivatalos éneknyelv tölti be magasztos föladatát. A chorális az igazi egyházi ének, a liturgiából fakadó és abba visszaömlő, vele összevegyülő kútforrás ... Ezen kútforráshoz kell tehát visszatérni, abból meríteni, ezen egyházi zene dolgában felüdülni, megerősödni.*⁷

Emellett a műzene területén is változást szorgalmazott: a liturgia szelleméhez nem illő, hangszerkíséretes műveket a reneszánsz vokálpolyfónia képviselőinek műveivel kívánta felváltani.⁸

*Kitűzött célunk volt: a tridenti szent zsinat által megszentelt gregorián éneket és a XVI. század halhatatlan mesterei által megalkotott többszólamú szózenét az egyház szentelt csarnokába újra bevezetni; fegyverünk a szó meggyőző hatalma, megingathatatlan erősségünk XIII. Leó pápának az egyházi zenét reformáló parancsolata.*⁹

Regensburgban a mozgalom által megfelelőnek tekintett vokális művekről katalógust készítettek,¹⁰ ezeket ajánlották a mozgalom követőinek. Ez a katalógus vezetett közvetve a cecilianizmus részleges sikertelenségéhez, ugyanis a klasszikus vokálpolyfónia művei mellé egyre nagyobb számban kerültek az új szerzők régi stílusban komponált művei. A katalógus bírálói olyan radikálisan erőltették a XVI. századi zeneszerzés technika használatát, hogy nagy szerzők, mint Liszt és Bruckner művei nem feleltek meg kritériumaiknak, helyettük azonban nagy számú közepszerű, igazi művészi értéket nélkülöző mű lett közölve. A magyar székesegyházak és templomok is befogadták ezt az újabb keletű, közepszerű kórusirodalmat.

A népének kérdése is foglalkoztatta a magyar ceciliánusokat. Az 1855-ben kiadott Tárkányi-Zsasskovszky énektár kapcsán az 1860-as években több évig tartó építő jellegű vita alakult ki a *Tanodai Lapok* és *Zenészeti Lapok* hasábjain egy egyetemes egyházi énektár megalkotásának módjáról és szempontjairól. 1865-re elcsendesedik, majd elhallgat ez a vita; a Tárkányi-Zsasskovszky énektár minden hibájával együtt betölti az egységes énektár szerepét, mi több, 1874-es második kiadásában a Zsasskovszkyak sokat kijavítottak a nekik felrótt hibákból. A *Katholikus Egyházi Zeneközlöny* (IV. [1897] V./36.) bírálja a Tárkányi-Zsasskovszky énektárat, ugyanakkor elismeri érdemeit:

⁷ Tornay Ferenc: „Egy szerény indítvány”, uo. X. évf. 2. sz. 1903. 18–22.

⁸ Jellemző például a pécsi székesegyházi énekhar műválasztása 1901 virágvasárnapján (a *Kath. Egyh. Közl.* VIII. évf. 4. sz. 1901. 57. közlése szerint): „*Ecce sacerdos* 6 szól. vk (= vegyeskar). Const. Porta. — A barkaszentelés énekei choraliter. — *In monte Oliveti* Resp. és a körmeneti énekek: *Cum Angelis* és *Ingrediente* 4 sz. vk. Hallertól. — A mise choral. — *Passio* 4 sz. Vittoria. — *Offertorium: Improperium* 4 sz. vk. Orl. Lassótól.

⁹ Bogisich Mihály megnyitó beszéde az Országos Magyar Cecília Egyesület III. közgyűlésén. *Kath. Egyh. Zeneközl.* VIII. évf. 9. sz. 1902. 112.

¹⁰ Az első *Vereinskatalog* az 1870-es Cecília-Kalendáriumban jelent meg.

Midőn az említett kézikönyvet kiadták, szándékuk és céljuk volt az egyházi népeket egyöntetűvé, nagyobb hibáktól mentté tenni, abban a keretben, a melyben azt korukban művelve találták. Mily nemes volt szándékuk, mily buzgó igyekeztük, mint szítottak az egyház méltóságához és díszéhez, kiviláglik előszavaikból. Haladni akartak s előbbre vinni az egyházi népeket; felkarolták azt úgy, a mint az elterjedve volt, a mint azt az uralkodó szokás — hogy jogos vagy szabályellenes volt-e, arról ne szóljunk — otthonossá tette. Hogy miért álltak meg a fele útjukon, nem a mi dolgunk. Ismerve buzgalmukat, s a kort és szellemet, melyben írtak, azt kell gondolnunk, hogy nem tartották megvalósíthatónak a mélyebbre ható reformmunkát s így be kellett érniök azzal, hogy a vadhajtásokat lenyírják, a visszásságokat legalább csak megszorítsák, a nélkül, hogy talán a lábrakapott törvényellenességeknek kedvezni akartak volna. Munkájok azt a kort ölelte fel, a melyben éltek s azon kornak írtak, a melytől tanultak.

A Tárkányi-Zsaskovszky énektár örökségében a cikkíró elsőként az énekek szövegét kifogásolja:

... S most térjünk a tárgyra. Ítéljük meg egyenként s vonjuk le az összegezett következtetést. Miseénekeink általában nagyon silányak. Mík egyebek, mint egy kaptafára húzott alkalmi versezetek, melyek igaz beccsel nem igen bírnak, több helyt még nem is igazak. Ezek a fogalmak forognak bennök mint egy kaleidoskopban: Kezdetre: imádás; glóriára: dicsőség; evangéliumra: Isten ígéje; credora: hiszek; felajánlásra: áldozat; Sanctusra: egypárszor szent. Első tekintetre átlátjuk, nem más ez, mint az egyház állandó énekeinek Kyrie-, Gloria-, Credo-, Sanctusnak kifordított idomítása. S fájdalommal kell elszörnyedniünk, mi mindenné nem csúrték-csavarták ezeket a fonséges részeket. Mily ügyefogyottan tákolt szerzemények tolakodtak az egyház kincseinek helyére; olyanok, melyek semmikép sem hasonlíthatók össze velök. Egy kis imádlak, egy kis hiszek, egy kis szent vagy s kész a miseének. Vonatkozás a szent miseáldozatra, annak természetére, a mint azt fennebb kimutattuk, oly gyéren van hogy csak lucus a non lucendo, ha ezeket mégis miseénekeknek kereszteljük. S ezekhez a jobbára érték-telen holmikhoz való görcsösen makacs ragaszkodásért dobjuk sutba az egyház magasztos énekeit, tiporjuk lábbal szent törvényeit?

A Zsaskovszky-énektár megjelenése óta eltelt csaknem ötven évben az egyházzene kutatása terén is előrelépések történtek: Bartalus István, Mátray Gábor és Bogisich Mihály régi népénekkiadványok tanulmányozásával megvetették a népének tudományos kutatásának alapjait, és a historizmus elvét igyekeztek a népénekre is alkalmazni.¹¹ Ha a korábbi énektárakba magától

¹¹ Bartalus István: *A magyar egyházak szertartásos énekei a XVI. és XVII. században*. Budapest 1870. — Bogisich Mihály: *Magyar egyházi népelemek a XVIII. században*. Budapest 1881. — Uő: *Cantionale et passionale hungaricum*. Budapest 1882. — Erdélyi Pál: *Énekeskönyveink a XVI–XVII. században*. Budapest 1889. — Kövesi Lajos: *Katolikus énekeink és énekeskönyveink a XVII. században*. Kecskemét 1902.

értődően kerültek új és divatos énekek, most a tervezett új énektárba a meglévő népénekanyagból kívánják kiválogatni a régi és értékes énekeket:

„Beállítjuk elvőgre ez évben a kritikai nagy rostát, hogy végigbocsássuk rajta az összes népénekeket, ítéletet mondva minden szemről, ezzel aztán könnyen elkülönítheti bárki a jót a rossztól.”¹²

Az egyház előírásait híven követő ceciliánusok a népének gyakorlatán is javítani akarnak. Egyrészt vissza kívánják szorítani a népéneket az egyházi rendezetekben kijelölt helyére;

De mielő legyen akkor a népének? Nos a népének ezáltal nincs kiszorítva a templomból. A nem szorosán vett liturgikus cselekményeknél, minők: a kis mise, az u. n. litániák, délutáni ájtatosságok, vagy prédikáció előtti alkalom, körmenetek stb., mindezeknél a helyes és jó szellemű népének bátran használható.¹³

másrészt a kántorok közt a népének tiszta és helyes megszólaltatását szorgalmazzák:

Másik nagy hiba a dallam czikornyás ékítgetése, jobban mondva elrontása. Csúf, rút szokás, mely mániává válva oly soknemű, a hány fajta a nép torzonborz ízlése. De mondjuk ki elv gyanánt, hogy a népénekekben szigorúan a dallamhoz tartsa magát mindenki s abban semmi eltérést tűrni nem szabad.¹⁴

A magyar ceciliánusok az egyházzene megújításához gyakorlati stratégiákat is kidolgoztak. Mindenekelőtt kántorképző tanfolyamokat szerveztek. A megújított többszólamú zene előadására állandó kórusok felállítását szorgalmazták, ott, ahol erre a feltételek adottak voltak: székesegyházakban, nagyobb plébánia-templomokban.¹⁵ Az igényes egyházzene elterjedésének sikerét az oktatástól remélték; ezért felvetették, hogy a papi szemináriumokban heti több órában tanítsák a liturgikus énekeket.¹⁶ A tanítóképzőkben is alaposabb egyházzenei képzést sürgettek, hiszen a tanítók többsége kántortanítóként látta el kisebb helységekből az egyházzenei szolgálatot. Felmerült az az igény is, hogy a kántor- és tanítóképzés, sőt a kántortanítói állás is váljék el egymástól.¹⁷ Azt kívánták, hogy a katolikus elemi iskolában oktassák a gregorián- és népéneket, és az iskolai kórusok lássanak el énekes szolgálatot a szertartásokon, remélve, hogy a gyermekek példája által hatni fognak az idősebbek ízlésére és éneklési szokásaira is.

¹² „Feladatunk”, uo. IV. évf. 1. sz. 1.

¹³ Kúzdý Aurél: „Az egyházi zenéről. Előadás az OMCE 1902. okt. 8-i közgyűlésén”, uo. IX. évf. 10. sz. 1902. 145.

¹⁴ „A nép-ének gyakoribb hibái”, *Katholikus Egyházi Zeneközlöny* III. évf. 3. szám. 1896. 19.

¹⁵ „Alapítsunk egyházi énekkarokat!”, uo. III. évf. 1. sz. 1895. 2.

¹⁶ „Ének- és zeneoktatás a semináriumban”, Kováts Sándor: *Az egyházi zene reformja* című műve alapján, uo. V. évf. 8. sz. 1898. 61–62.

¹⁷ Erney József: „Képezdei kántorképzés. Az egyház-zenei tanácskozmányból”, uo. IV. évf. 10. sz. 1897. 81–82. „A kántor-képzés szervezéséről”, uo. III. évf. 9. sz. 1896. 1.

Hivatalos körökben próbálták elérni, hogy kántori állást csak erre feljogosító okmánnal rendelkező és a felvételin szakmailag elfogadott személy tölthessen be. Kísérletet tettek arra, hogy a papság felelősségtudatát felébresszék az egyházzene mint a liturgia szerves része iránt.¹⁸ A képzésbe bevonták az ország legmagasabb szintű zenei intézményeit, a Magyar Királyi Zeneakadémiát és a Nemzeti Zenedét, ahol a *liturgia* és *egyházzene* tárgyat felvehető tantárgyként bevezették.¹⁹ A mozgalom irányítói mind az egyházzene, mind a liturgia területén kiváló képzettségű emberek voltak, akik többnyire külföldön (főleg Regensburgban) szívták magukba a ceciliánus elveket, birtokában voltak a gregorián énekről akkor rendelkezésre álló ismereteknek, és forráskutatásokba kezdtek a népének területén is.

Messze nem állt azonban ezen a szinten az a közeg, melyben az elveknek érvényesülnie kellett. A ceciliánus elvek terjesztői és befogadói között szakadék tátongott, és ez meghatározta a mozgalom befogadásának korlátait. Az érdektelenségre jellemző, hogy a kor katolikus sajtójában alig akadunk egyházzenei témájú cikkekre, a *Katholikus Egyházzenei Közlöny*-t pedig csak kis példányszámban rendelték meg. A papság nagy része közömbös volt, vagy a szokásjogra hivatkozva fölöslegesnek tartotta a gregorián ének bevezetését.

A főpapok közül néhányan azonban az ügy mellé álltak, így Dulánszky Nándor pécsi, Mayer Károly székesfehérvári és Majláth Gusztáv erdélyi püspök. Az ő hatáskörükbe tartozó helyeken székesegyházi kórusok és egyházzenei iskolák felállításával példaértékűen ültették át a gyakorlatba a ceciliánus elképzeléseket.²⁰

A kántorok többségénél is inkább közömbösség volt tapasztalható, sőt a ceciliánusok bírálatait támadásként fogadták. A kántorság kisebb hányada azonban megértette, milyen feladat hárul rá, és nagy lelkesedéssel fogott az egyházzene megújításának munkájához saját környezetében.

Ahol a Cecília-mozgalom képzett, de más elveket valló egyházzeneésztől várta, hogy az ügy mellé álljon, ott többnyire elutasításra talált; ők lenézték és elavultnak érezték a gregorián és a klasszikus vokálpolyfónia műveit a nagyzenekaros misékkal szemben. Ugyanez a hozzáállás volt tapasztalható általában a zenésztársadalom részéről. Bár néhány városban (Pécs, Székesfehérvár, Kalocsa stb.) „ceciliánus szigetek” alakultak ki, ez nem tudott országos méretű hatást kifejteni a katolikus templomok egyházzenei életére. A gregorián ének —kiegészítve az értékes a cappella anyaggal— csak ezen a néhány helyen volt képes meggyökeresedni.

Érdekes helyzet alakult ki a népénekkel kapcsolatban. Az ellenzők úgy gondolták, a „koralisták” támadásától kell azt megvédeni. A népének ápolásában

¹⁸ „Egy lépés előre”, *Kath. Egyh. Zeneközl.* I. évf. 4–5. sz. 1894. 6.

¹⁹ Tornay Ferenc: „Egy szerény indítvány”, *Katholikus Egyházi Zeneközlöny*, X. évf. 5. sz. 1903. 18–22.

²⁰ „Karénekiskola Kalocsán”, uo. V. évf. 9. sz. „Egyházi énekiskola Székesfehérvárott”, uo. VI. évf. 2. sz. 1899. 1.

azonban inkább kialakítható volt az egyetértés, s a reformtörekvések e téren tudtak a legtöbb eredményt felmutatni. Nem véletlen, hogy a ceciliánus mozgalom 20-as években történt újraindulásánál is a népének került előtérbe. A mozgalom helyzetéről így vall a ceciliánus eszmék egyik élharcosa, Kersch Ferenc az OMCE 1908. szeptember 14-én tartott közgyűlésén:

Egyesületünk, az O.M.C.E. is, amely innen-onnan 12-ik életévébe lép, kivette részét ez eszményi harcban. Akik akkor egybegyűltünk, át és át voltunk hatva a gondolattól, hogy az egyházi zene kérdésében csatlakoznunk kell azon mozgalomhoz, amely Bajorországból kiindulva, immár az egész katolikus világban kitűzte zászlaját, reformot sürgetve, reformért küzdve. Reform? Mit jelent e szó? Legelőször is annak szokták magyarázni, hogy e szó értelme javítás, újítás, a meglévőnek új viszonyokhoz illő átgyúrása alkalmazkodása stb. S amíg ez a hit élt a lelkekben, megvolt a kiadott jelszónak az a hatása, hogy szép számmal sorakoztak zászlónk alá és ki-ki kivette részét a munkában. És volt is sokhelyt sikere az igyekezetnek, ha nem is oly mértékben, mint kívánatos lett volna és nem is oly irányban, mint ahogy azt alapszabályaink strikte megszabják. Amikor azonban nyilvánvalóvá lett, hogy mit értünk mi reform alatt: amikor azt hirdettük, hogy a reform nálunk nemcsak javítását jelenti a meglévő egyházi zeneviszonyoknak, hanem inkább visszaállítást és visszatérést sürget oly pontra, ahonnan kiindulva, az egyház a zeneművészettel karöltve, egy új irányt teremtsen; amikor szóval, és írásban, nyílt sisakkal és bátran, igazunk tudatában olykor elszántan az egyházi jogokon alapuló egyházi zene mellett s a modern zene térfoglalása ellen szálltunk síkra: íme számunk megcsappant, kevesen vagyunk, hitelünk elgyöngült, csak alighogy lézengiünk. Én két körülményben keresem ennek okát. Az egyik körülmény nagy táborba gyűjtötte azokat, akik bennünket meg nem értettek s akik a kiadott jelszó mámorából fölocsúdva, megriadtak a nagy munkától, mely reájuk az önképzés terén várt, ha velünk haladni akartak volna. ... A második körülmény azokat tömörítette össze, akik megértettek bennünket, s akikre nem ugyan nagy munka, de az engedelmesség és önmegtagadás erényének gyakorlása várt. Ez már áldozatot kíván s esetleg az egyén érvényesülésének útját megszegvén, olykor emberfölötti erőt is próbára tesz.²¹

Hazánkban —a németekkel ellentétben— a mozgalomnak nem volt elég kifutási ideje, nem alakulhatott ki széleskörű bázisa, a belső ellentétek is a hanyatlás felé sodorták. Az I. világháború és Trianon megpróbáltatásai után a szervezet több mozgató személyisége elszakadt az anyaországtól (így például Járosy Dezső, a *Katolikus Egyházi Zeneközlöny* szerkesztője, Temesváron maradt).

A csaknem hét évig haldokló egyesület újjászületésében jelentős szerepe volt egy másik egyesületnek, a *Magyar Országos Katolikus Kántorszövetség*-nek, amely szintén jelentős befolyással volt a kor egyházzenei gyakorlatára. Ezt a szervezetet 1899-ben mint érdekszövetséget hívták életre, szegedi központtal,

²¹ Kersch Ferenc: *A katolikus egyházi zene kérdésének sarkpontjai*. Esztergom 1908.

hogy a kántorok anyagi helyzetének javításán fáradozzék. 1918-ban vált budapesti központú egyesületté, s abba a szegedi is kényszerűen beolvadt.²² Csak mellékesen foglalkoztak szakmai kérdésekkel, fő céljuk a kántorok bérének rendezése, nyugdíjalap létrehozása volt. Fontosnak tartották a kántorképzés megoldását, az egységes kántorkönyv létrehozását; az egyházzenén belül kizárólag a népénekre irányult a figyelmük.

A szervezetnek, az OMCE-vel változóan alakult a viszonya. Felhívását a megalakulásra még a *Katholikus Egyházzenei Közlöny*-ben jelentette meg, de hivatalos lapjának már az 1912-ben indult, konzervatívabb *Katholikus Kántor* folyóiratot választotta. A ceciliánusok a kántorszövetséget elmarasztalták azért, amiért a gregorián énekkel szinte egyáltalán nem foglalkozott, ugyanakkor némi joggal kifogásolták a derék kántorok hiányos felkészültségét. Ez természetesen ellentétet, legalábbis bizalmatlanságot szült a két egyesület között. Fordulat az 1920-as évektől tapasztalható, amikor a politikai helyzet rendeződésével ismét lehetőség nyílt nagyobb energiát fordítani a művészetre, és ezen belül az egyházzenére.

A *Kántorszövetség* munkájába ekkor a kántorokon kívül jól képzett egyházzeneészek is bekapcsolódtak (Buchner Antal, Demény Dezső, Harmat Artúr stb.). Hatásukra a vezetőség felismerte, hogy haladást akkor érhetnek el, ha újraélesztik a ceciliánus eszméket. 1925-ben Luspay Kálmán, a *Kántorszövetség* elnöke intéz felhívást a *Katholikus Kántor* folyóiratban a *Cecília Egyesület* életre keltésére. A nézetkülönbségek tisztázása után, gondos előkészítő munkával tartották meg 1926. június 15-én az OMCE újjáalakuló közgyűlését. Elnöke Demény Dezső, alelnöke Harmat Artúr lett, hivatalos lapjuknak a *Katholikus Kántort* választották.

Ettől kezdve a két szervezet közös elveket vallott, segítették egymás munkáját. A ceciliánusok nem felejtkeztek meg a régi ceciliánus elvekről, de az újjáalakult OMCE vezetői rájöttek, hogy gondolataik elfogadtatásához a befogadókat kell olyan szintre emelni, hogy képesek legyenek magukévá tenni a reformeszméket. Figyelmüket tehát az oktatásra irányították. Önálló kántorképzőt szerveztek, a Zeneakadémián egyházzene tanszakot indítottak. Az újjáalakulás lendületet adott a zeneszerzőknek, új többszólamú egyházzenei művek sokasága látott napvilágot.

A népének reformjának kérdésével folyamatosan foglalkoztak, a legértékesebb dallamokat feldolgozták vegyeskarra, és a templomi énekkarok rendelkezésére bocsátották őket. Szakmai bizottságot szerveztek a hosszú évek óta napirenden levő új népénekgyűjtemény előkészítésére. Végül Harmat Artúrt és Sík Sándort kérték fel az új népénekgyűjtemény szerkesztési munkájának vezetésére. 1931-ben végre az *Országos Magyar Cecília Egyesület* és a *Kántorszövetség* együttes törekvésének eredményeképp született meg a *Szent vagy, Uram!*, az első hivatalos, egységes magyar egyházi énektár.

²² *Katholikus Kántor* VII. évf. 1. sz. Eger 1919. 1-2.